

Sveriges första golfklubb eller ***När golfen kom till Sverige***

En mycket snabb utveckling av golfsporten har ägt rum i Sverige under de senaste decennierna. Kanske alltför snabbt då det under de senaste åren har visat sig att många golfklubbar har fått ekonomiska problem. Till stor del beroende på att många nya klubbar har för få medlemmar och samtidigt gör för stora satsningar på klubbhus och bana. När vi skriver år 2012 finns över 500 golfbanor och mellan 5- 600,000 golfare.

Intressant är givetvis hur golfen en gång i tiden kom till Sverige och det finns alla anledningar att dokumentera, samt informera dagens golfspelare, om vad som skedde i slutet av 1800-talet och åren kring sekelskiftet 1900. Till stor hjälp i detta arbete har bl.a. varit Göteborgs Golf Klubbs Jubileumsskrifter och det underlag som finns arkiverat i Hovås, samt hos Göteborgs Stads Landsarkiv. Såsom varande Sveriges äldsta golfklubb och med allt det historiska material som Klubben har i sin ägo, har GGK ett stort ansvar att föra golfhistorien och traditionerna vidare.

Göteborgs betydelse som porten mot väster vid andra hälften av 1800-talet kan inte överskattas. Betydelsefulla för golfsporten under de första femton åren var givetvis handelsförbindelserna med England, Skottland och Holland. Att affärsmännen fick med sig klubbor och annan golfutrustning i samband med sina resor till främst England och Skottland är dokumenterat. Göteborg hade vid denna tid ett bra företagsklimat och många nya företag startades, i flera fall med goda kontakter med de brittiska öarna.

Den norra delen av Göteborgs hamninlopp, vid Sandviken, på Hisingen hade fina stränder och kuperad jordbruksjord. Här börjar historien om golfens utveckling i Sverige.

Gothenburg Golf Club blev namnet på Sveriges första golfklubb, vilken startade på initiativ av dåvarande pastorn vid engelska församlingen i Göteborg, reverend Arthur Vandeleur Despard*). Han hade kommit till Göteborg för att tjänstgöra som präst i St. Andrews Church som stöds av den mer än 250 år gamla sammanslutningen, the English Factory, och som för övrigt fortfarande ligger kvar vid Kaserntorget. Klubben stiftades vid ett sammanträde den 15 april 1891 å firma James Dickson & Co:s kontor. Som ordförande fungerade den kände grosshandlaren och mecenaten baron Oscar Dickson, som även valdes till klubbens president. Det var inflyttade, eller här födda engelsmän, som utgjorde en stark majoritet i klubben, varför möten och protokoll fördes på engelska.

Skottar och engelsmän ute i Europa bildade redan på 1700-talet klubbar för att samla sina landsmän, så också i Sverige. Exempelvis startade The Royal Bachelors Club i Göteborg år 1769. Det är dokumenterat att medlemmar i denna anrika klubb även var med i Gothenburg Golf Club. Detta tyder på att de första golfklubbarna i Sverige hade styrelser med ledande personligheter från affärsvärlden och samhället, vilket var brukligt för engelska klubbar på 1700- och 1800-talen.

Klubben fick en betryggande organisation. Dels utsågs en "manging committee of 5", nämligen baron Dickson som president, pastor Despard som sekreterare och kassaförvaltare blev Arthur Seaton. Dessutom ingick i Styrelsen John Miller och James Keiller. Dessutom utsågs en "execution committee of 5", vari invaldes pastor Despard, Edward Carnegie, Dr. Mackenzie, konsul Urban Körner och den engelske konsulin John Duff, med uppdrag "to carry out the instructions of the managing committee". Den sistnämnda förbehölls rätten att invälja medlemmar, vilket skulle ske genom balloting, varvid två svarta kulor betydde avslag.

Avgiften bestämdes till 100 kr. för ständigt medlemskap. De 10 ständiga medlemmarna var pastor Despard, Oscar Dickson, James Fredrik Dickson, Osborne Dickson, Robert Dickson, Edward Carnegie, James Carnegie, Major General Carnegie, John Miller och Arthur Seaton. Under det första verksamhetsåret ingick dessutom 14 årligt betalade medlemmar som bidrog med 20 kr. vardera. Dock sjönk denna kategori medlemmar till 9 stycken det kommande året.

Redan året innan klubben organiserades sägs pastor Despard och hans vänner ha börjat spela golf på ett område vid Sannegårdshamnen på Hisingen. Terrängen här var utmärkt för spelet innan Göteborgs Stad på allvar börjat avverka den stora sandtåkten. I de samlade protokollen sägs just inget om själva spelet. Den nya klubben övertog området och ordnade en 4-hålsbana om ca 900 meters längd.

Att de ledande inom klubben med allvar gick in för att få ett ordnat golfspel torde framgå av en notis som fanns införd i den engelska tidskriften *The Golfing Annual*.

Gothenburg. *Gothenburg Golf Club instituted 1891. The green is a quarter of an hour by steamer from the town to Sandvik. Members of any recognized golf club are allowed to play free of charge.*

Men glädjen med denna första svenska golfklubb blev tyvärr kortvarig. Då pastor Despard skulle återvända till England fann han ingen annan som ville fortsätta att sköta golfklubben och banan. Den engelske konsuln John Duff skriver den 17 november 1906 till Viktor Setterberg**) om sin minnesbild från denna tid. "För banan, som var förlagd till Sannegårdshamnen på Hisingen och där en mindre paviljong för klubbens medlemmar och till förvaring av deras tillhörigheter, betalades ett årligt arrende av 300 kr. Under tre års tid omfattade spelet av ett ganska stort intresse, men sedan pastor Despard, som var den sammanhållande kraften i klubben, lämnat Göteborg för att bosätta sig i England inträffar en märkbar lojhet inom sällskapet och övningarna upphörde efter någon tid".

Styrelsen beslöt därför vid ett sammanträde den 13 januari 1894 "that the affairs of the Club be wound up". Närvarande vid detta sammanträde var endast baron Oscar Dickson och pastor Despard och James Keiller. Pastorn utsågs till likvidator och det beslöts att behållningen skulle utbetalas i lika delar till de ständiga medlemmarna. De återfick 66:87 per man av den ursprungliga insatsen. Man får anta att den gode pastorn var angelägen, att som initiativtagare se till, att de som gynnat klubben skulle återfå så mycket som möjligt av sina insatta avgifter. Hade han dock tänkt lite längre, och på golfens framtid, så hade han med fördel kunnat stifta en fond för kommande golfspel i regionen. Och då hade man möjligen via Viktor Setterbergs golfbanor på Arendal och Sandvik, och sedermera flytten till Hovås 1904, kunnat räkna 1891 som stiftelseår för Göteborgs Golf Klubb.

*) Arthur Vandeleur Despard föddes i London i december 1861. Vid 29 års ålder, i juni 1890, kommer han till Göteborg. Han bosätter sig, tillsammans med hustru Edith Annie i prästbostaden på Kungssportsavenyn 5, i hörnet mot Storgatan. Här föds också parets första barn 1893, Edith Constance. A V Despard avled i Canada i augusti 1947.

**) Viktor Hugo Setterberg har gått till historien som "den svenska golfens fader". Han var under många år sekreterare i både Svenska Golf förbundet som i Göteborgs Golf Klubb.

Calle Sahlquist